

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	07/27/2011
Spisová značka:	29 Cdo 752/2011
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2011:29.CDO.752.2011.1
Typ rozhodnutí:	USNESENÍ
Heslo:	Společník
	Společnost s ručením omezeným
Dotčené předpisy:	§ 61 odst. 2 obch. zák.
Kategorie rozhodnutí:	B

29 Cdo 752/2011

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Šuka a soudců Mgr. Filipa Čilečka a doc. JUDr. Ivany Štenglové v právní věci navrhovatele **Ing. V. R.**, zastoupeného Mgr. Zbyňkem Stavinohou, advokátem, se sídlem v Brně, Joštova 4, PSČ 602 00, za účasti **LETASOL, spol. s r. o.**, se sídlem v Kunovicích, Letecká 1110, identifikační číslo osoby 49432541, zastoupené JUDr. Zlatavou Davidovou CSc., advokátkou, se sídlem v Brně, Přívrat 12, PSČ 616 00, o zaplacení 3,705.870,- Kč, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 18 Cm 1/2004, o dovolání navrhovatele proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. listopadu 2010, č. j. 8 Cmo 248/2010-348, takto:

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. listopadu 2010, č. j. 8 Cmo 248/2010-348, **se zrušuje** a věc **se vrací** odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í:

Ve výroku označeným usnesením změnil Vrchní soud v Olomouci k odvolání společnosti LETASOL, spol. s r. o. (dále jen „společnost“) usnesení ze dne 31. března 2010, č. j. 18 Cm 1/2004-267, kterým Krajský soud v Brně uložil společnosti povinnost zaplatit navrhovateli z titulu vypořádacího podílu částku 3,705.870,- Kč, tak, že návrh zamítl.

Vyšel přitom z toho, že:

- 1) Účast navrhovatele ve společnosti, představovaná 16 % podílem na základním kapitálu společnosti, skončila dohodou společníků, uzavřenou v souladu s ustanovením § 149a zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) dne 11. června 2001.
- 2) Podíl navrhovatele, který přešel na společnost, byl následně převeden na oba zbývající společníky.

3) Podle článku VIII. společenské smlouvy o založení společnosti „zánik účasti společníka ve společnosti, vypořádání, zrušení a likvidace této společnosti se řeší podle ustanovení § 58 - 75, § 148 - 153 obch. zák.“.

4) Podle přílohy číslo 1 k dohodě o ukončení účasti navrhovatele ve společnosti činila výše vypořádacího podílu navrhovatele, stanovená na základě účetní závěrky zpracované k 31. prosinci 1999, 674.560,- Kč.

5) Podle rozvahy mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni 11. června 2001 činila výše vlastního jmění (kapitálu) společnosti minus 3.000,- Kč.

6) Znaleckým posudkem ze dne 6. května 2009, č. 1212-02/09, zpracovaným soudem ustanoveným znaleckým ústavem, byla stanovena tržní hodnota čistého obchodního majetku společnosti ke dni 11. června 2001 ve výši 23,161.688,- Kč.

Odvolací soud, vycházející z kogentní povahy ustanovení § 61 odst. 2 obch. zák., zdůraznil, že společníci „nevyužili možnost upravit výpočet vypořádacího podílu z čistého obchodního majetku na základě posudku znalce, protože je pro zjištění vypořádacího podílu potřeba vycházet z hodnoty vlastního kapitálu zjištěného v této věci z mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti navrhovatele ve společnosti“. Jelikož podle rozvahy mimořádné účetní závěrky, sestavené k 11. červnu 2001, činila výše vlastního jmění minus 3.000,- Kč, „je zřejmé, že výše vypořádacího podílu nemůže být v kladné výši“.

K námitkám navrhovatele odvolací soud uvedl, že závěry formulované Nejvyšším soudem v rozsudcích ze dne 21. března 2007, sp. zn. 29 Odo 513/2005 (uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 2007, pod číslem 118) a ze dne 22. dubna 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007, „nelze na souzenou věc aplikovat, neboť vychází z odlišného skutkového stavu, na který bylo potřeba aplikovat ustanovení § 61 odst. 2 obch. zák. v předchozím znění, jež se zásadně lišilo od jeho znění aktuálního, aplikovaného v této souzené věci“.

Proti usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Namítá, že napadené usnesení spočívá na nesprávném právním posouzení věci, uplatňuje tak dovolací důvod vymezený v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř., „případně podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř.“.

Dovolatel brojí proti názoru odvolacího soudu, podle něhož nelze v projednávané věci aplikovat závěry formulované Nejvyšším soudem v rozsudku sp. zn. 29 Odo 513/2005, když „v předmětné věci je skutkový stav velmi podobný“. Dovolatel zdůrazňuje, že i po novele provedené zákonem č. 370/2000 Sb. musí být „vypořádání mezi společníky (...) v první řadě poctivé a hodnota vypořádacího podílu má odpovídat hodnotě majetku připadajícího na obchodní podíl společníka“.

Nesouhlasí se závěrem „o nepřekročitelnosti údaje o výši vlastního jmění v účetní závěrce“ a současně poukazuje na nesprávnost údajů uvedených v mimořádné účetní závěrce zpracované ke dni 11. června 2001. Zdůrazňuje, že skutečná „hodnota společnosti“ je mnohem vyšší než „účtovaná výše vlastního jmění“ v důsledku vytváření opravných položek; jedná se tak „o pouhou hru s čísly, jejímž důsledkem je účetní snížení vlastního jmění společnosti k datu 11. června 2001 o 16,924.000,- Kč“, což je ostatně patrné i při srovnání tržní hodnoty čistého obchodního majetku společnosti ke dni 11.

června 2001 (23,161.688,- Kč) a hodnoty vlastního jmění vyjádřené v účetní závěrce (minus 3.000,- Kč).

Společnost ve vyjádření k dovolání argumentuje ve prospěch napadeného usnesení a navrhuje, aby dovolání navrhovatele bylo odmítnuto „jako zjevně bezdůvodné“.

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu, podle kterého dovolání projednal a rozhodl o něm (od 1. července 2009) se podává z bodu 12., části první, článku II. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. a je i důvodné.

Podle ustanovení § 61 odst. 2 obch. zák., ve znění účinném do 31. prosince 2000, při zániku účasti společníka ve společnosti za trvání společnosti vzniká společníkovi právo na vypořádání (vypořádací podíl). Výše vypořádacího podílu se stanoví ke dni zániku účasti společníka ve společnosti na základě mimořádné účetní závěrky a vyplácí se v penězích, neplyne-li ze společenské smlouvy nebo stanov něco jiného.

Výkladem citovaného ustanovení se Nejvyšší soud zabýval v (dovolatelem citovaném) rozsudku sp. zn. 29 Odo 513/2005. V něm vysvětlil, že je-li účelem dispozitivní úpravy ustanovení § 61 odst. 2 obch. zák. uspořádat vztahy mezi společníky při vypořádání jejich účasti ve společnosti pro případ, že sami neurčí ve společenské smlouvě jak má vypořádání proběhnout, je třeba vycházet z toho, že zásadám poctivého obchodního styku (§ 265 obch. zák.) odpovídá, aby vypořádání mezi společníky bylo poctivé v tom smyslu, aby hodnota vypořádacího podílu společníka, jehož účast ve společnosti skončila, popřípadě právního nástupce takového společníka, odpovídala hodnotě majetku, připadajícího na jeho obchodní podíl. Ke stejnému závěru lze dojít při aplikaci zásady proporcionality, která je jednou ze zásad, ke kterým je podle ustanovení § 1 odst. 2 obch. zák. nutno přihlídnout v případě, že obchodní zákoník určitou otázku výslovně neřeší.

Z uvedeného pak Nejvyšší soud dovodil, že plyne-li z účetní závěrky (anebo by z ní mělo při řádném zpracování plynout), že účetní hodnota čistého obchodního jmění společnosti zjištěného z účetní závěrky (bez přihlídnutí k údajům uvedeným v příloze) je v hrub nepoměru k jeho skutečné (tržní) hodnotě, je k tomu třeba při stanovení vypořádacího podílu přihlídnout.

S účinností od 1. ledna 2001 ustanovení § 61 odst. 2 obch. zák. (v důsledku změn provedených zákonem č. 370/2000 Sb.) zní takto:

„Při zániku účasti společníka ve společnosti za trvání společnosti jinak než převodem podílu vzniká společníkovi právo na vypořádání (vypořádací podíl). Výše vypořádacího podílu se stanoví ke dni zániku účasti společníka ve společnosti z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti, pokud společenská smlouva nestanoví, že se má zjistit z čistého obchodního majetku na základě posudku znalce ustanoveného obdobně podle § 59 odst. 3. Vypořádací podíl se vyplácí v penězích, neplyne-li ze společenské smlouvy nebo stanov něco jiného.“

Podle důvodové zprávy k návrhu zákona, posléze schváleného a vyhlášeného pod číslem 370/2000 Sb. (sněmovní tisk číslo 476/00, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 3. volební

období 1998 – 2002; dále jen „důvodová zpráva“) upravuje ustanovení § 61 odst. 2 obch. zák. odchylně od § 61 odst. 1 obch. zák. způsob ocenění podílu společníka pro případ ukončení jeho účasti, kdy „výše vypořádacího podílu společníka na společnosti není primárně zjišťována z hodnoty čistého majetku, ale z vlastního kapitálu společnosti a hodnota čistého majetku se použije pouze v případě, že tak výslovně stanoví společenská smlouva. Společnostem se tak dává na výběr, zda v případě zjišťování výše vypořádacího podílu budou sestavovat účetní závěrku ke zjištění výše obchodního podílu...“.

Odvolacímu soudu lze předně vytknout, že odmítl závěry formulované Nejvyšším soudem v posledně označeném rozhodnutí, argumentuje „zásadní odlišností“ znění ustanovení § 61 odst. 2 obch. zák. po novele provedené zákonem č. 370/2000 Sb., aniž by vysvětlil, v čem tato „zásadní odlišnost“ spočívá a z jakých důvodů již nadále nelze vycházet z toho, že vypořádání mezi společníky musí být poctivé v tom smyslu, aby hodnota vypořádacího podílu společníka, jehož účast ve společnosti skončila, odpovídala hodnotě majetku, připadajícího na jeho obchodní podíl.

Nejvyšší soud nadto (blíže neodůvodněný) názor odvolacího soudu nesdílí. Jelikož i po novele provedené zákonem č. 370/2001 Sb. je právní úprava obchodních společností ovládána (mimo jiné) zásadou poctivého obchodního styku i zásadou proporcionality, je nutno i po této novele vykládat ustanovení § 61 odst. 2 obch. zák. ve světle těchto zásad. Proto i nadále platí, že vypořádání mezi společníky musí být poctivé ve shora popsaném smyslu.

Na uvedeném pak nemůže ničeho změnit ani skutečnost, že namísto slov „na základě mimořádné účetní závěrky“ užívá nyní vykládané ustanovení obratu „z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti“. Účelem ustanovení § 61 odst. 2 věty druhé obch. zák. je, mimo jiné (jak ostatně plyne z důvodové zprávy), umožnit společníkům volbu, zda v případě ukončení účasti některého z nich má být pro účely určení výše vypořádacího podílu zpracována účetní závěrka (podle okolností mezitímní, mimořádná či řádná), či zda bude pro tyto účely vypracován znalecký posudek. Ačkoliv nelze pojmy čistý obchodní majetek a vlastní kapitál směšovat (srov. k tomu i ustanovení § 6 odst. 3 a odst. 4 obch. zák.) a ačkoliv jejich výše nebude obvykle zcela shodná, nelze – s ohledem na shora zmíněné zásady – připustit, aby volbou jednoho ze způsobů stanovení výše vypořádacího podílu bylo dosaženo diametrálně odlišného výsledku než v případě způsobu druhého.

I nadále proto platí, že plyne-li z účetní závěrky (anebo by z ní mělo při řádném zpracování plynout), že výše vlastního kapitálu podle účetní závěrky je (např. v důsledku způsobu ocenění majetku) v hrubém nepoměru ke skutečné (tržní) hodnotě čistého obchodního majetku, je k tomu třeba při stanovení vypořádacího podílu přihlédnout.

Jelikož řešení právní otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem, odst. 3 věta první o. s. ř.).

Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243d odst. 1 část věty první za středníkem, § 226 odst. 1 o. s. ř.).

V novém rozhodnutí soud znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243d odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 27. července 2011

JUDr. Petr Š u k

předseda senátu